

Indvandrere i Danmark

Af Anita Lange

Indvandrere og efterkommere i fokus

Antallet af personer i Danmark med udenlandsk baggrund er mere end fordoblet siden 1980. Denne vækst, i forbindelse med at indvandrerne i stadig større omfang kommer fra lande, der geografisk og kulturelt ligger fjernt fra Danmark, har medført en voksende debat på udlændingeområdet. Debatten har tit været præget af misforståelser, mytedannelser og forkerte oplysninger. Denne artikel belyser, med hjælp af den eksisterende statistik, indvandreres og efterkommeres forhold på centrale samfundsområder, og sammenligner forholdene med den øvrige befolknings.

Udviklingen

Antallet af indvandrere fordoblet siden 1980

Figur 1 viser antallet af indvandrere og efterkommere, fordelt på mere og mindre udviklede lande¹, i perioden 1980 - 1999. Antallet af indvandrere vokser fra knap 135.000 i 1980 til mere end 287.000 i 1999. Der er således tale om lidt mere end en fordobling, hvor væksten især skete efter 1985.

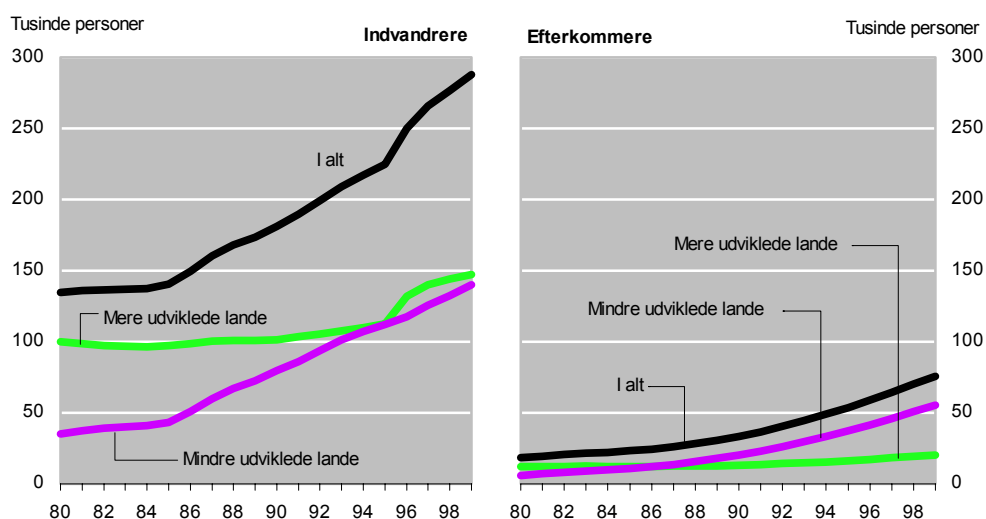
Indvandrere er personer født i udlandet, hvor begge forældre (eller den ene såfremt der ikke findes oplysninger om den anden) er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet opfattes den pågældende som indvandrer.

Efterkommere er personer født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene og personen er udenlandsk statsborger, opfattes den pågældende som efterkommer.

Indvandrere omfatter også flygtninge, mens asylansøgere, dvs. personer, som endnu ikke har fået afgjort sin ansøgning om opholdstilladelse, ikke omfattes.

Figur 1.

Indvandrere og efterkommere den 1. januar fordelt på mere og mindre udviklede lande

I dag næsten lige mange indvandrere fra mere og mindre udviklede lande

I 1980 var hovedparten af indvandrerne fra mere udviklede lande, men fra midten af 90'erne var der næsten lige mange indvandrere fra mindre udviklede og fra mere udviklede lande. Udviklingen i tallene afspejler bl.a. den politiske situation i verden. Den stærke vækst i antallet af indvandrere fra mindre udviklede lande, som ses i 1985 og 1986, kan henføres til flygtninge fra Iran og Sri Lanka. På tilsvarende måde ses i 1995 en voldsom stigning i antallet af indvandrere fra mere udviklede lande - en kurve, som ellers ikke viser store udsving. Det skyldes flygtninge fra det tidligere Jugoslavien, som i løbet af 1995 og 1996 fik opholdstilladelse i Danmark.

¹ Svarer til FN's definition fra 1994, hvor mere udviklede lande omfatter USA, Canada, Japan, Australien, New Zealand, alle europæiske lande bortset fra Tyrkiet, Cypern og dele af det tidl. Sovjetunionen, mindre udviklede lande omfatter alle andre lande.

Tema

Antallet af efterkommere fra mindre udviklede lande vokser stærkest

Der var i 1980 kun ca. 18.000 efterkommere i Danmark. Antallet er vokset til knap 76.000 i 1999. I 1980 var tre fjerdedele af efterkommernes oprindelse fra mere udviklede lande, men allerede i midten af 80'erne er antallet af efterkommere fra mindre udviklede lande større end antallet fra mere udviklede lande. Den stærkere vækst i antallet efterkommere fra mindre udviklede lande skyldes dels større indvandring fra disse lande i perioden, dels forholdsvis flere fødte blandt indvandrere fra mindre udviklede lande end blandt andre grupper. Kvinder fra mindre udviklede lande får gennemsnitligt 3,1 børn, mens øvrige kvinder får 1,7 børn.

Tabel 1.

Indvandrere og efterkommere den 1. januar 1980-1999

	Indvandrere				Efterkommere			
	1980	1990	1995	1999	1980	1990	1995	1999
I alt	134 705	181 109	224 995	287 681	18 253	33 462	53 464	75 741
Fra mere udviklede lande	99 795	101 515	112 763	147 424	12 180	13 127	16 073	20 417
Fra mindre udviklede lande	34 910	79 594	112 232	140 257	6 073	20 335	37 391	55 324
EU-lande	59 473	56 704	60 579	66 096	6 398	5 845	6 740	7 523
Storbritannien	6 967	7 954	9 872	10 651	662	643	962	1 099
Sverige	13 911	11 967	11 685	12 502	2 068	1 741	1 909	1 992
Tyskland	24 926	22 026	21 923	22 891	2 259	2 047	2 231	2 491
Øvrige Europa	45 203	58 122	68 743	101 124	6 512	14 980	22 578	30 613
Jugoslavien (tidl.)	6 085	7 928	9 846	32 199	1 367	2 576	3 688	6 389
Norge	12 302	11 721	11 960	12 851	1 570	1 395	1 487	1 554
Polen	5 813	8 512	9 662	10 234	654	1 150	1 601	1 872
Tyrkiet	12 143	20 681	24 868	28 207	1 943	8 750	14 354	18 787
Afrika	4 846	8 725	16 224	25 451	775	2 111	4 206	7 899
Somalia	109	466	4 612	10 669	24	65	668	2 866
Nordamerika	6 408	6 099	6 573	6 966	1 053	918	946	979
Syd- og Mellemamerika	2 831	3 990	4 808	5 647	247	340	449	555
Asien	15 204	46 085	65 899	80 069	3 109	9 107	18 248	27 814
Irak	155	2 279	5 688	10 791	5	144	727	1 960
Iran	224	8 156	10 036	10 969	17	435	1 121	1 743
Libanon	206	7 094	11 091	11 629	16	844	4 019	6 739
Pakistan	5 893	7 611	8 736	9 693	1 952	4 395	5 956	7 276
Vietnam	1 288	4 990	7 507	8 070	34	807	1 648	2 582
Oceanien	559	672	1 017	1 169	106	84	121	131
Uoplyst og statsløse	181	712	1 152	1 159	53	77	176	227

Flest fra Tyrkiet og fra det tidligere Jugoslavien ...

Tabel 1 viser, at Tyrkiet og det tidligere Jugoslavien er de lande, hvor de fleste indvandrere og efterkommere har oprindelse. I alt 46.994 personer har Tyrkiet som oprindelsesland og 38.588 det tidligere Jugoslavien.

... men også mange fra nabolandene ...

Fra lande, som ligger tæt på Danmark, er der ligeledes store grupper af indvandrere og efterkommere - fra Tyskland 25.382 personer, fra Sverige 14.494 personer og fra Norge 14.405 personer.

... og fra mere fjerne lande

Blandt de fjernere lande er Libanon (18.386), Pakistan (16.969), Somalia (13.535), Irak (12.751) og Iran (12.712) de lande, hvor flest indvandrere og efterkommere har oprindelse.

Unge indvandrere ...

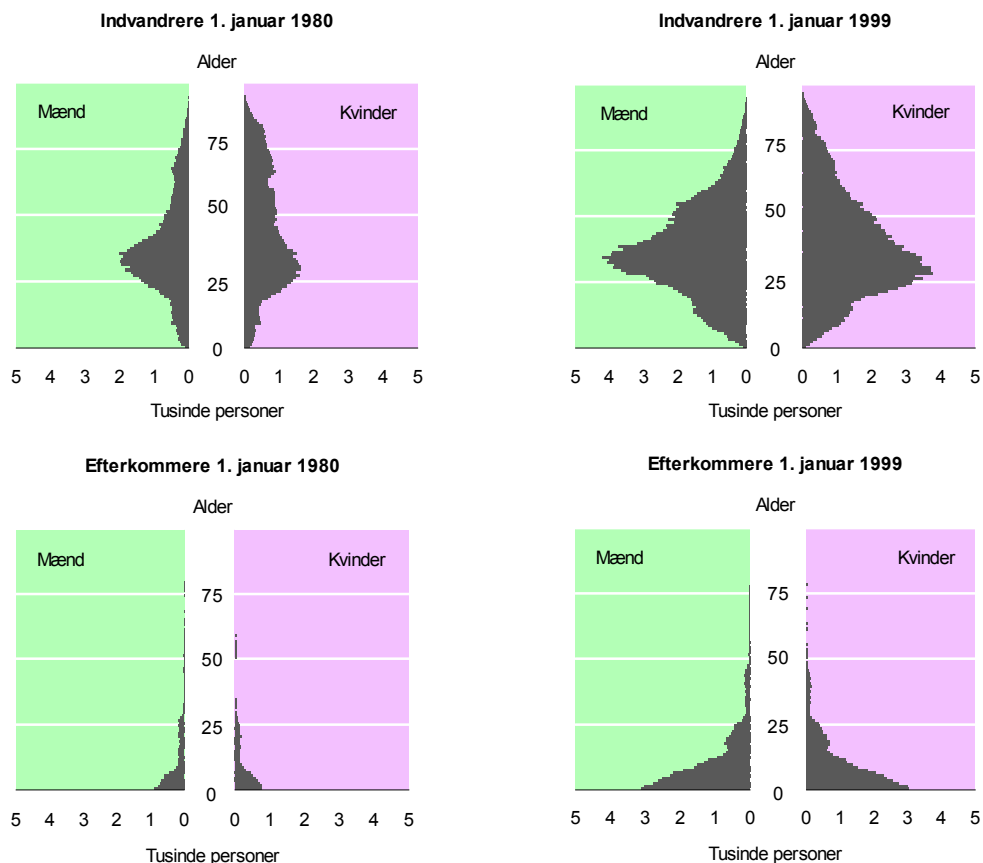
Figur 2 viser køns- og aldersfordelingen for indvandrere og efterkommere i 1980 og 1999. Det fremgår heraf, at antallet af indvandrere i aldersklasserne over 70 år stort set ikke har ændret sig siden 1980. Der er derimod sket en voldsom tilvækst i de yngre aldersklasser. I mange aldersklasser er antallet af indvandrere fordoblet i perioden. Det gælder både i 1980 og 1999, at de største aldersklasser er dem mellem 25 og 40 år.

... og endnu yngre efterkommere

Gruppen af efterkommere er en relativt lille gruppe. I 1980 var der som nævnt i alt kun ca. 18.000 personer. Den er i 1999 vokset til knap 76.000 personer. Efterkommerne i 1980 var en meget ung gruppe, og det gælder i endnu højere grad i 1999. I 1980 var 83 pct. af alle efterkommere under 25 år og i 1999 er det tilsvarende tal knap 90 pct. Den absolut største aldersgruppe var både i 1980 og 1999 de 0-4-årige.

Figur 2.

Indvandrere og efterkommere 1980 og 1999, fordelt efter køn og alder

Større kvindeandel blandt indvandrere i 1980 end i 1999

Andelen af kvinder blandt indvandrerne var større i 1980 end i 1999. Der var i 1980 61.829 mænd og 72.876 kvinder. I 1999 er der næsten lige mange kvinder og mænd blandt indvandrerne. I 1980 udgjorde aldersgrupperne over 60 år, hvor kvinderne er i relativt stort overtal, en større andel af det totale antal indvandrere end i 1999.

Hvor bor indvandrerne?

Mere end halvdelen bor i Hovedstadsregionen

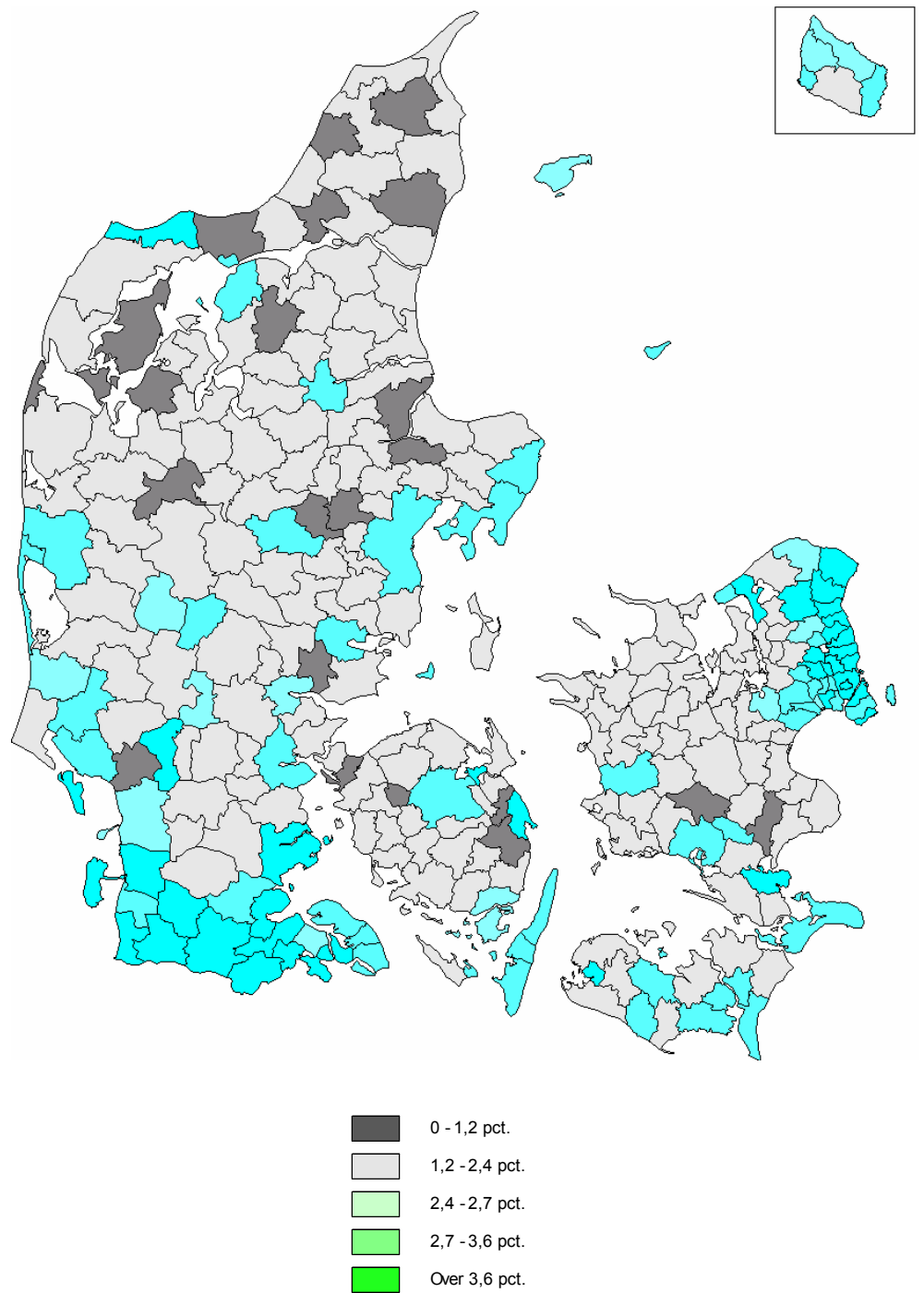
Indvandrere og efterkommere bor ikke jævnt fordelt i Danmark. Mere end halvdelen - 53 pct. - bor i Hovedstadsregionen. Københavns Kommune har det største absolutte antal, nemlig 80.832 indvandrere/efterkommere. Det svarer til 22 pct. af samtlige indvandrere/efterkommere i landet.

Figur 3 og 4 viser andelen af indvandrere/efterkommere fra mere henholdsvis mindre udviklede lande i de enkelte kommuner.

Tema

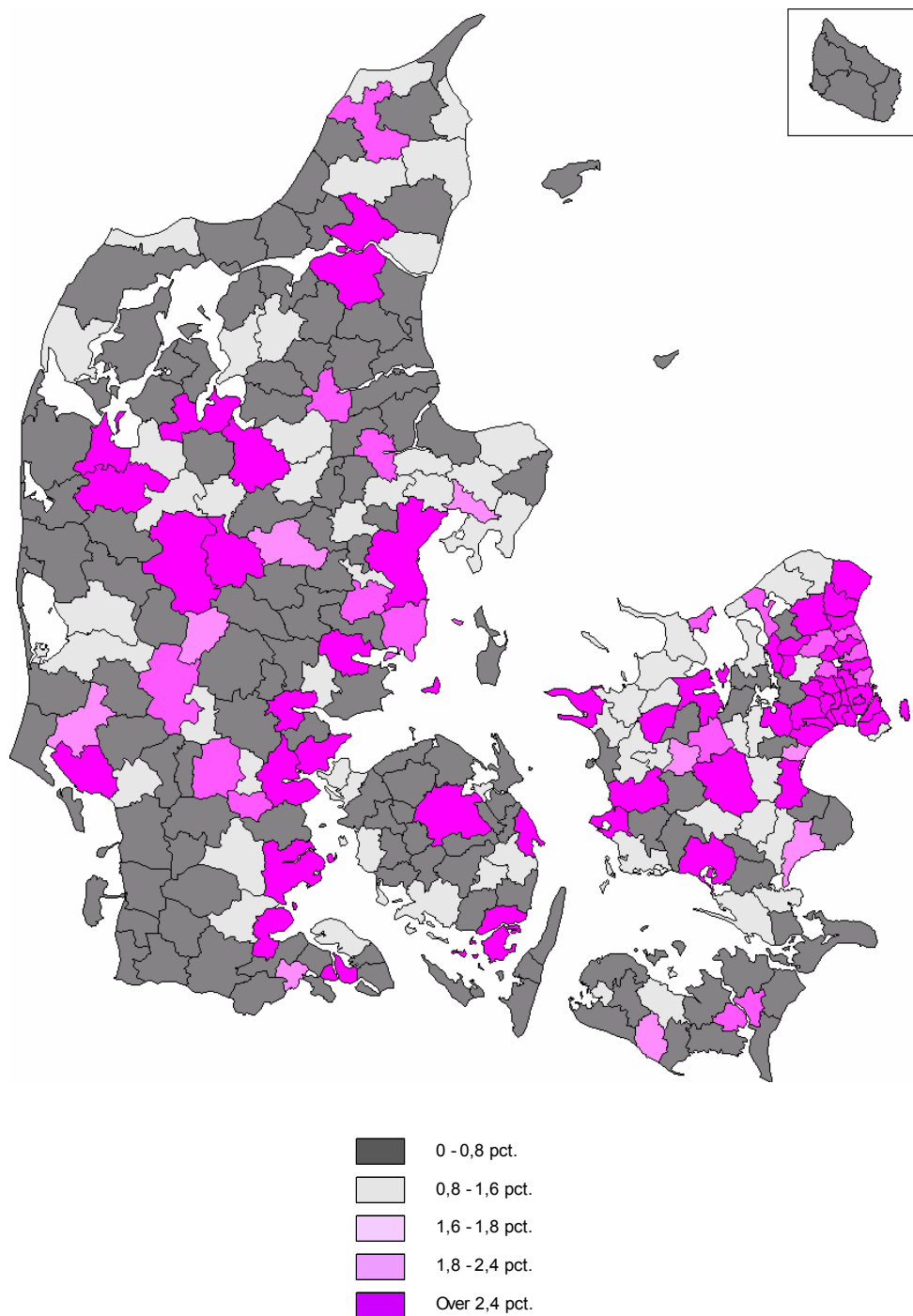
Figur 3.

Andelen af indvandrere/efterkommere fra mere udviklede lande den 1. januar 1999

Figur 4.

Andelen af indvandrere/efterkommere fra mindre udviklede lande den 1. januar 1999

Tema

Personer fra mere udviklede lande bor mindre koncentreret ...

Ud over en betydelig variation i andelen af indvandrere og efterkommere i kommunerne er der stor forskel på, hvor de kommer fra. Kortet for personer fra mere udviklede lande viser en betydelig større spredning end det tilsvarende kort for mindre udviklede lande. En række kommuner i Jylland har en stor andel indvandrere fra mere udviklede lande, men med enkelte undtagelser har de meget små andele fra mindre udviklede lande. Det samme gælder kommuner som Dragør, Gentofte, Lyngby-Taarbæk og Søllerød.

... end dem fra mindre udviklede lande

Indvandrerne og efterkommerne fra mindre udviklede lande er koncentreret i Hovedstadskommunerne og i Århus og Odense. I Ishøj er næsten en fjerdedel af indbyggerne (23 pct.) indvandrere fra mindre udviklede lande. København, Albertslund og Brøndby er andre kommuner med store andele.

Hvordan bor de?

Indvandrerhusstande er større og rummer oftere flere familier end øvrige husstande

Indvandrere og efterkommere bor i husstande, der gennemgående er større end husstande uden personer med udenlandsk oprindelse. Den gennemsnitlige husstandsstørrelse er 2,7 personer for indvandrerhusstande og 2,1 personer for øvrige husstande, jf. tabel 2. Indvandrerhusstande er dog lige så ofte på kun én person som øvrige husstande. Henholdsvis 39 pct. og 38 pct. af husstandene i de to grupper består af én person. Der er relativt flere store indvandrerhusstande. 18 pct. af dem har 5 personer eller flere mod kun 4 pct. af de øvrige husstande. Størst i gennemsnit er de blandede husstande med 3,4 personer; de består per definition af mindst to personer.

En *husstand* omfatter alle personer, der bor på samme adresse:

- En *indvandrerhusstand* består udelukkende af indvandrere og/eller efterkommere.
- En *blandet husstand* består desuden af mindst én person, som ikke er indvandrer eller efterkommer
- I *øvrige husstande* er der ingen indvandrere eller efterkommere.

Tabel 2.

Størrelsesfordeling for husstande med og uden personer af udenlandsk herkomst den 1. januar 1998

	Indvandrer- husstande	Blandede husstande	Øvrige husstande	I alt
Husstande i alt	89 482	84 583	2 232 945	2 407 010
	i pct. af husstande			
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
1 person	39,0	•	37,9	36,6
2 personer	15,6	49,4	33,1	32,9
3 personer	13,4	25,0	13,0	13,4
4 personer	14,2	20,1	11,6	11,9
5 personer	17,8	5,5	4,4	5,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
1 familie	86,2	78,3	94,8	93,9
2 familier	10,3	14,0	4,1	4,7
3 eller flere familier	3,5	7,7	1,2	1,5
Gennemsnitligt antal personer	2,7	3,4	2,1	2,2

En husstand kan bestå af mere end én familie, og dette er tilfældet for 14 pct. af indvandrerhusstandene, men for kun 5 pct. af de øvrige husstande. I tabellen regnes voksne hjemmeboende børn med til deres forældres familier uanset alder, hvis de er ugifte og ikke selv har børn.

Indvandrer- og efterkommerfamilierne har flere børn end øvrige familier

Det gennemsnitlige børneantal for børnefamilierne er større for familier der udelukkende består af indvandrere og efterkommere end for øvrige familier. De enlige forældre blandt indvandrere og efterkommere har gennemsnitligt 1,8 børn, mens øvrige enlige forældre har 1,5 børn. Samme tendens gør sig gældende for parfamilierne. Par, hvor ingen er indvandrer eller efterkommer (øvrige par), har i gennemsnit 1,8 børn, mens par i indvandrerfamilier med baggrund i én udenlandsk nationalitet har 2,2 børn i gennemsnit. I denne henseende placerer par bestående af én person med og én uden udenlandsk herkomst sig lavest med 1,7 børn pr. børnefamilie.

En *familie* består af en enlig voksen med eller uden børn, eller af et par med eller uden børn. Desuden kan en familie bestå af et barn, der ikke bor sammen med sine forældre - et *ikke-hjemmeboende barn*.

En *børnefamilie* er en familie, i hvilken der bor mindst ét barn under 18 år, og sammen med mindst én af sine forældre. Barnet skal desuden være ugift og ikke selv have børn.

Tabel 3.

Familier uden og med børn, den 1. januar 1998

	Enlige		Parfamilier				Familier i alt
	Indvandrer-familier	Øvrige familier	Indvandrer-familier fra samme land	Indvandrer-familier fra to forsk. lande	Blandede familier ¹	Øvrige familier	
Familier i alt	95 059	1 473 165	40 974	6 323	66 861	1 187 847	2 870 229
Familier uden børn	84 149	1 365 165	12 080	2 556	38 738	723 283	2 225 971
Familier med børn	10 910	108 000	28 894	3 767	28 123	464 564	644 258
	pct.						
Andel børnefamilier	11,5	7,3	70,5	59,6	42,1	39,1	22,4
Børnefamilier procentvis fordelt efter antal børn	100	100	100	100	100	100	100
1 barn	51	63	32	41	47	42	41
2 børn	31	29	37	36	40	44	44
3 børn	11	6	19	15	11	12	12
4 børn eller flere	6	1	13	8	2	2	3
Gnst. børneantal	1,8	1,5	2,2	2,0	1,7	1,8	1,8

¹ I blandede familier er der både personer med udenlandsk herkomst og personer fra gruppen øvrige.

Blandt parfamilier fra samme land har 13 pct. af familierne 4 børn eller mere. Det tilsvarende tal for parfamilier uden indvandrere er 2 pct.

75 pct. af indvandrerhusstandene bor i etageboliger ...

Som det fremgår af tabel 4 bor tæt på 75 pct. af indvandrerhusstandene i etageboliger, mens det kun gælder knap 38 pct. af de øvrige husstande. Kun 10,6 pct. af indvandrerhusstandene bor i parcelhus, mens dette gælder for mere end 40 pct. af øvrige husstande.

... og kun knap 16 pct. bor i ejerbolig

Kun 15,8 pct. af indvandrerhusstandene bor i en ejerbolig, mens tæt på 55 pct. af husstandene uden indvandrere ejer deres bolig.

En større andel af indvandrerhusstandene uden børn bor i lejebolig, sammenlignet med dem uden børn. For de to andre husstandstyper er forholdet modsat; er der børn i husstanden, bor de oftere i ejerbolig.

Tema

Tabel 4.

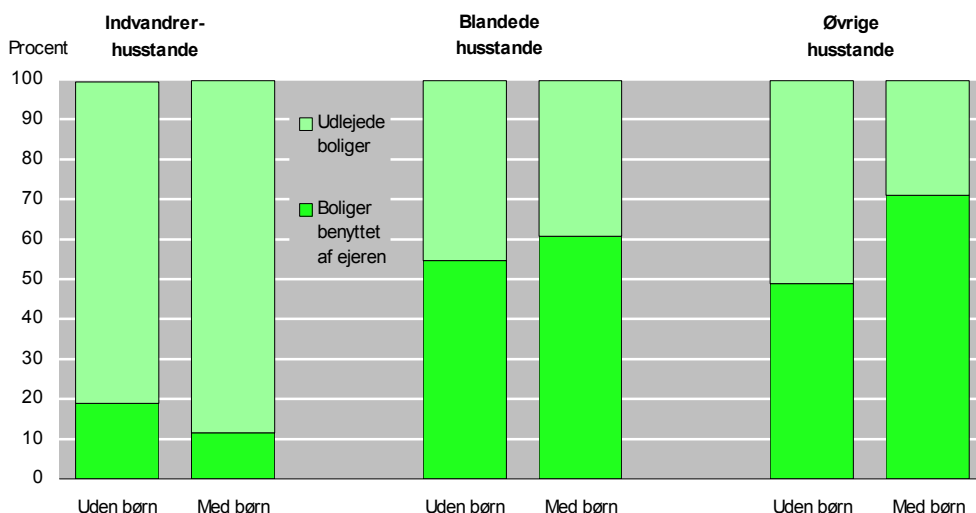
Husstande i egentlige boliger den 1. januar 1998, fordelt efter boligens art og husstandstype

Husstandstype	Boligens art					Husstande i egentlige boliger i alt
	Stuehuse	Parcelhuse	Række-, kæde- og dobbelt-huse-	Etageboliger	Andre boliger ¹	
	antal husstande					
I alt	131 223	970 929	300 159	911 410	43 330	2 357 051
Indvandrerhusstande	876	9 335	8 228	65 748	3 620	87 807
Blandede husstande	3 713	36 393	9 924	31 444	1 479	82 953
Øvrige husstande	126 634	925 201	282 007	814 218	38 231	2 186 291
	i pct. af egentlige boliger					
I alt	5,6	41,2	12,7	38,7	1,8	100
Indvandrerhusstande	1,0	10,6	9,4	74,9	4,1	100
Blandede husstande	4,5	43,9	12,0	37,9	1,8	100
Øvrige husstande	5,8	42,3	12,9	37,2	1,7	100

¹ Andre boliger omfatter kollegieboliger, erhvervsboliger og boliger med uoplyst boligart.

Figur 5.

Husstande i egentlige boliger, med og uden børn, den 1. januar 1998, fordelt efter husstandstype og ejer/lejer- forhold for boligen

Hvor længe har de været her?

Opholdstid

Når man vurderer indvandrernes situation i det danske samfund har det naturligvis betydning, hvor lang tid de har opholdt sig i landet. Der er stor forskel på opholdstiden her i landet afhængigt af, hvorfra indvandrerne kommer. I tabel 5 vises tal for opholdstiden i Danmark 1. januar 1998 for indvandrere fra en række lande. Det skal bemærkes, at det kun er muligt at beregne en opholdstid for personer, hvis første indvandring sker efter 1973. Tidligere indvandring findes der ikke tilgængelige oplysninger om. Hovedparten af de indvandrere, hvor opholdstiden er ukendt, er formentlig indvandret før 1973.

Mere end halvdelen af indvandrerne har endnu ikke været her i 10 år

Tabellen viser, at mere end halvdelen af indvandrerne endnu ikke har været i Danmark i 10 år. En fjerdedel af dem har været her mindre end 3 år, og det gælder for næsten en tredjedel af dem, som kommer fra mere udviklede lande (mange fra det tidligere Jugoslavien). En stor gruppe af indvandrere fra mindre udviklede lande (27,1 pct.) har opholdt sig i Danmark i mellem 10 og 19 år.

Indvandrere fra de nære lande har opholdt sig længst i Danmark

Det fremgår af tabel 5, at op imod halvdelen af indvandrerne fra Tyskland, Sverige og Norge har en uoplyst opholdstid. Det må tolkes som, at hovedparten af disse personer er indvandret før 1973. Fra de samme lande er også en stor andel indvandrere, som har været i landet mellem 10 og 19 år, og over 20 år. Indvandrere fra landene lige rundt om Danmark, har således været her længst. Også en stor andel af indvandrere (mere end 30 pct.) fra Storbritannien og Polen har opholdt sig i Danmark i 20 år eller mere.

Tabel 5.

Indvandrere den 1. januar 1998 fordelt efter opholdstid og lande

	Opholdstid i Danmark							I alt	Indvan- drere i alt
	Under 1 år	1-2 år	3-6 år	7-9 år	10-19 år	20 år og derover	Uoplyst		
	pct.								Antal
I alt	7,8	17,8	16,0	10,1	19,7	8,3	20,3	100	276 781
Fra mere udv. lande	8,8	23,1	11,1	6,1	12,7	8,9	29,5	100	144 214
Fra mindre udv. lande	6,8	12,0	21,4	14,4	27,4	7,8	10,3	100	132 567
EU-lande	8,2	10,6	11,6	5,4	14,4	11,1	38,7	100	64 775
Storbritannien	8,7	11,7	15,6	7,4	20,5	12,8	23,3	100	10 511
Sverige	7,2	8,8	8,6	4,5	12,4	11,1	47,3	100	12 265
Tyskland	5,6	8,2	9,1	3,8	12,5	10,2	50,5	100	22 626
Øvrige Europa	7,0	27,8	11,1	8,1	17,8	9,3	18,8	100	98 410
Jugoslavien (tidl.)	5,7	62,6	5,5	3,8	6,3	4,9	11,3	100	31 567
Norge	8,5	10,4	9,3	5,2	11,7	11,6	43,3	100	12 645
Polen	4,0	5,7	13,0	15,2	29,1	8,1	24,9	100	10 061
Tyrkiet	3,5	7,0	13,4	11,7	35,2	16,2	13,1	100	27 270
Afrika	12,0	23,5	26,6	9,7	13,1	5,6	9,5	100	23 815
Somalia	17,1	38,0	35,3	4,1	1,1	0,4	4,1	100	9 888
Nordamerika	14,9	13,9	13,9	6,3	11,2	8,9	30,9	100	6 870
Syd- og Mellemerika	11,0	10,8	16,7	9,5	22,7	13,4	16,0	100	5 379
Asien	6,3	10,0	22,8	17,3	29,4	5,2	9,1	100	75 313
Irak	13,2	22,8	33,8	13,8	12,3	0,5	3,6	100	8 730
Iran	3,5	6,1	16,6	20,0	46,7	0,7	6,4	100	10 686
Libanon	1,8	3,5	24,1	31,3	32,3	0,6	6,5	100	11 474
Pakistan	3,9	6,4	13,9	10,4	28,4	20,2	16,9	100	9 400
Vietnam	3,0	4,5	25,3	19,0	38,1	4,0	6,2	100	7 900
Oceanien	22,1	18,1	21,5	7,9	10,7	8,3	11,5	100	1 090
Uoplyst og statsløse	1,3	5,5	23,9	12,0	32,7	1,3	23,2	100	1 129

Ca. 65 pct. af indvandrerne fra både Tyrkiet og Pakistan har været i Danmark i 10 år eller mere, mens mere end 60 pct. af indvandrerne fra det tidligere Jugoslavien har været her mindre end 3 år.

Somalia er et eksempel på et nyt indvandrerland. Mere end 90 pct. af indvandrerne herfra har været i Danmark i mindre end 7 år, og mere end 55 pct. har endnu ikke været her i 3 år.

Tilknytningen til arbejdsmarkedet

Aldersbetingede
erhvervsfrekvenser

En hyppigt anvendt metode til beskrivelse og sammenligning af arbejdsmarkedsdeltagelse er at beregne erhvervsfrekvenser og beskæftigelsesfrekvenser.

Figur 6 viser de aldersbetingede erhvervsfrekvenser for de 16-66 årige indvandrere, efterkommere og øvrige.

Erhvervsfrekvensen angiver andelen af personer i arbejdsstyrken (beskæftigede og arbejdsløse) i forhold til alle personer i gruppen.

Beskæftigelsesfrekvensen angiver andelen af beskæftigede personer i forhold til alle personer i gruppen.

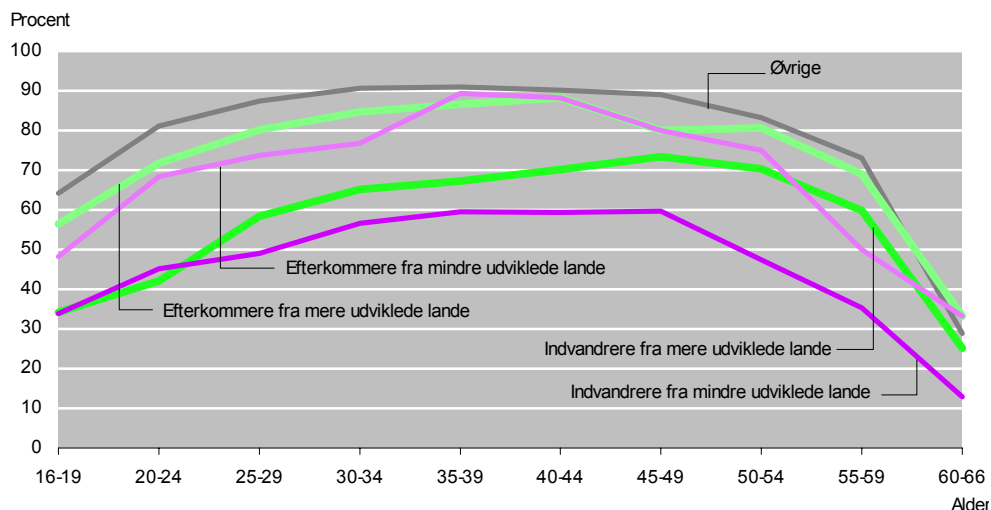
Lavere erhvervsfrekvens
for indvandrere

Indvandrerne og efterkommerne har lavere erhvervsfrekvenser end øvrige, og indvandrerne har for næsten alle aldersgrupper en væsentligt lavere erhvervsfrekvens end efterkommerne. Dog nærmer erhvervsfrekvensen for indvandrere fra mere udviklede lande sig erhvervsfrekvensen for øvrige med stigende alder. Efterkommerne ligger forholdsvis tæt på øvrige, (kurven for efterkommere fra mindre udviklede lande er kun vist for personer mellem 16 og 44 år, da der for de ældre aldersgrupper er meget få personer i gruppen).

Tema

Figur 6.

Erhvervsfrekvenser for 16-66 årige den 1. januar 1998, fordelt efter herkomst og alder

Mænds erhvervsfrekvens højere end kvinders ...

For hele befolkningen er erhvervsfrekvensen højere for mænd end for kvinder. For at belyse om dette også er tilfældet for indvandrere og efterkommere fra forskellige lande, er erhvervsfrekvenser for udvalgte landegrupper fordelt efter køn vist i tabel 6.

Tabel 6.

Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige den 1. januar 1998, fordelt efter landegrupper, herkomst og køn

	Indvandrere				Efterkommere			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	Erhv. fre-kvens	Besk. fre-kvens	Erhv. fre-kvens	Besk. fre-kvens	Erhv. fre-kvens	Besk. fre-kvens	Erhv. fre-kvens	Besk. fre-kvens
	i pct. af befolkningen							
I alt	62,5	52,1	47,8	39,2	69,9	64,4	65,6	59,8
Fra mere udviklede lande	65,3	58,3	54,4	47,7	77,4	71,8	73,6	67,4
Fra mindre udviklede lande	59,8	46,2	40,5	29,6	60,3	54,7	55,8	50,5
EU-lande	73,0	66,8	61,3	56,0	79,6	74,4	74,3	68,5
Øvrige Europa	62,3	50,9	48,7	37,7	68,9	62,9	66,5	60,6
Afrika	51,0	38,5	31,2	23,6	58,6	52,4	66,5	62,1
Nordamerika	61,5	56,5	51,9	47,4	72,2	67,0	65,0	59,8
Syd- og Mellemamerika	63,7	53,0	53,2	45,8	69,9	65,1	66,3	59,2
Asien	57,9	45,1	39,3	30,3	60,8	55,7	52,1	46,3
Oceanien	69,7	64,2	50,7	48,2	88,9	84,4	71,4	61,9
Uoplyst og statsløse	43,6	29,3	26,2	17,9	72,7	63,6	63,6	63,6

... også for indvandrerne

For indvandrerne er forholdet det samme som for hele befolkningen; mændenes erhvervsfrekvens er betydelig højere end kvindernes. For efterkommerne er forskellen mellem mænds og kvinders erhvervsfrekvens ikke nær så markant, og for efterkommere med oprindelse i Afrika, er kvindernes erhvervsfrekvens endda højere end mændenes.

Til sammenligning er erhvervsfrekvensen for hele befolkningen 81,6 for mænd og 73,3 for kvinder.

Beskæftigelsesfrekvensen er lav for indvandrerne ...

Beskæftigelsesfrekvensen for indvandrere er betydelig lavere end erhvervsfrekvensen, hvilket viser, at der er en relativt stor andel af arbejdsstyrken, som ikke er i beskæftigelse. Mænd fra mindre udviklede lande har den største forskel mellem erhvervsfrekvens og beskæftigelsesfrekvens. Den laveste beskæftigelsesfrekvens har indvandrerkvinder fra mindre udviklede lande - mindre end en tredjedel af dem har beskæftigelse.

... men højere for efterkommerne

For efterkommerne ses ikke samme store forskel mellem erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser. Der er heller ikke den forskel mellem efterkommere fra mere og mindre udviklede lande, som ses for indvandrerne.

Børnepasning

Kvindens erhvervsfrekvens sættes tit i forbindelse med mulighederne for børnepasning. Oplysninger viser, at indvandrere og efterkommerne i mindre grad end den øvrige befolkning bruger mulighederne for offentlig børnepasning.

Tabel 7.

Indskrevne i dagforanstaltninger for børn januar 1998

	Dagpleje	Vuggestuer	Børnehaver	Aldersintegrede institutioner	I alt
	indskrevne pr. 100 i pågældende alder				
0-2 år					
Indvandrere	12,7	5,4	3,8	7,2	29,1
Efterkommere	7,2	8,6	1,7	8,6	26,1
Hele befolkningen	32,0	9,0	1,0	9,2	51,2
3-5 år					
Indvandrere	2,1	0,1	38,1	22,0	62,3
Efterkommere	1,3	0,4	38,4	30,6	70,7
Hele befolkningen	5,8	1,0	51,7	28,2	86,7

Anm. Materialet er baseret på 85 pct. af samtlige kommuner.

Kun lidt mere end en fjerdedel af de 0-2-årige indvandrere og efterkommerbørn er i vuggestue eller lignende, og der er ikke stor forskel mellem indvandrere og efterkommere. For hele befolkningen er der tale om mere end halvdelen af alle børn i den nævnte alder.

Næsten 87 pct. af alle 3-5-årige børn i landet går i børnehave o.l., mens andelen af indskrevne børn af indvandrere og efterkommere er lavere. Her er en tydelig forskel mellem indvandrere og efterkommere. Blandt de 3-5-årige efterkommere går ca. 70 pct. i børnehave og blandt indvandrerne er det kun ca. 62 pct.

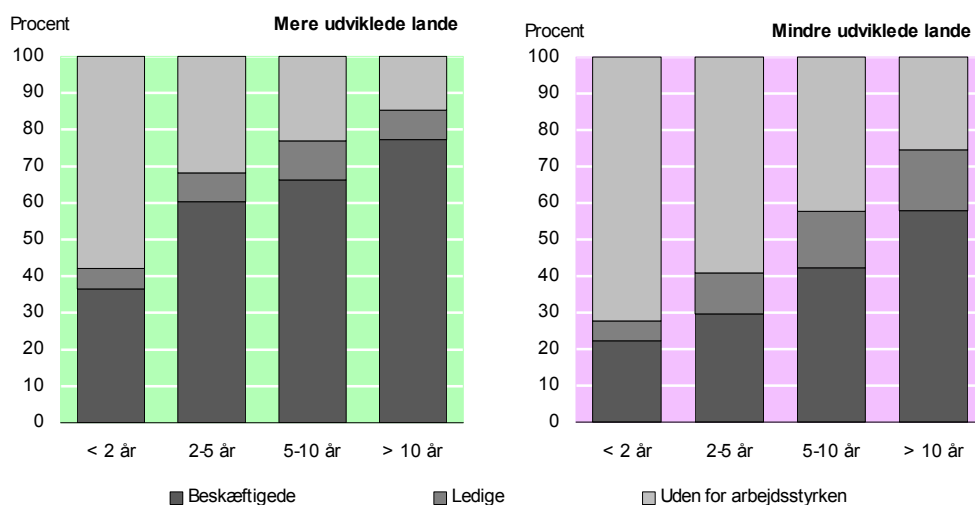
Arbejdsmarkeds-tilknytning og opholdstid

Figur 7 giver et tydeligt billede af, at opholdstiden har betydning for arbejdsmarkeds-tilknytningen. Jo længere opholdstid, jo større andel er i arbejdsstyrken enten som beskæftigede eller som ledige. Mere end 85 pct. af indvandrere fra mere udviklede lande, der har været i Danmark i mere end 10 år, har tilknytning til arbejdsmarkedet. Det tilsvarende tal for dem med mellem 2 og 5 års ophold er 68 pct.

For indvandrere fra mindre udviklede lande med mere end 10 års ophold er knap 74 pct. i arbejdsstyrken og af dem med mellem 2 og 5 års ophold her i landet gælder det godt 41 pct. Der er således en niveauforskel i arbejdsmarkeds-tilknytningen for indvandrere fra mere og mindre udviklede lande. Forskellen mindskes med opholdstiden, dog især som en følge af en stigende andel ledige blandt indvandrerne fra mindre udviklede lande.

Figur 7.

Indvandrere den 1. januar 1998, opdelt på mere og mindre udviklede lande, fordelt efter arbejdsmarkeds-tilknytning og opholdstid fra seneste indvandring.

Stor ledighed blandt indvandrere og efterkommere

Mere end 25 pct. af indvandrerne fra mindre udviklede lande var arbejdsløse i 1998. Det er en andel, der er dobbelt så stor som for indvandrere fra mere udviklede lande og fire gange så stor som for dem, der ikke er indvandrere eller efterkommere.

Tema

Efterkommernes ledighedsprocent er lavere end indvandrernes, men stadig betydelig højere end for den øvrige befolkning.

Kvindens ledighed størst

Andelen af ledige blandt kvinder er i alle grupper større end blandt mænd, bortset fra gruppen 60-66 år fra mindre udviklede lande, hvor mændene har størst ledighed.

Tabel 8.

Ledige i pct. af arbejdsstyrken i 1998, fordelt efter herkomst, alder og landegruppe

	16-24 år	25-49 år	50-59 år	60-66 år	I alt
————— ledige i pct. af arbejdsstyrken i aldersgruppen					
I alt	4,2	6,8	7,3	8,9	6,6
Fra mere udviklede lande	7,3	12,5	12,2	13,8	11,9
Indvandrere	7,7	12,8	12,2	13,8	12,3
Efterkommere	6,1	9,5	10,5	13,4	8,7
Fra mindre udviklede lande	12,3	27,1	29,5	29,2	24,2
Indvandrere	13,8	27,1	29,5	29,2	25,3
Efterkommere	8,9	26,1	12,9	-	10,5
Øvrige	3,8	6,1	7,0	8,6	6,0

Tabel 9.

Ledige indvandrere i pct. af arbejdsstyrken i 1998, fordelt efter køn, alder og landegruppe

	16-24 år	25-49 år	50-59 år	60-66 år	I alt
————— ledige i pct. af arbejdsstyrken i aldersgruppen					
Mænd					
Fra mere udviklede lande	7,2	11,5	11,6	12,8	11,2
Fra mindre udviklede lande	12,0	24,6	27,9	30,2	23,1
Kvinder					
Fra mere udviklede lande	8,4	14,3	13,0	15,0	13,5
Fra mindre udviklede lande	16,5	31,2	33,1	27,0	28,8

Stor andel af selvstændige fra mindre udviklede lande

Blandt de beskæftigede adskiller personer fra de mindre udviklede lande sig ved, at en væsentlig større andel er selvstændigt erhvervsdrivende. Dette gør sig især gældende for indvandrerne, jf. tabel 10. Der er dog en mindre andel af arbejdsgivere blandt indvandrere og efterkommere end blandt øvrige.

Tabel 10.

Selvstændige indvandrere og efterkommere den 1. januar 1998, fordelt efter landegruppe

	Fra mere udviklede lande		Fra mindre udviklede lande		Danmark	Øvrige	Hele befolkningen	
	Indvan-drere	Efterkom-mere	I alt	Indvan-drere				Efterkom-mere
antal personer								
Selvstændige i alt	5 796	406	6 202	6 737	217	6 954	198 353	211 509
Heraf arbejdsgivere	1 427	115	1 542	1 781	49	1 830	72 056	75 428
i pct. af beskæftigede i alt								
Andel selvstændige	9,3	6,2	9,0	15,3	5,0	14,4	7,7	7,8
i pct. af selvstændige i alt								
Andel arbejdsgivere	24,6	28,3	24,9	26,4	22,6	26,3	36,3	35,7

Indvandrere og efterkommerne fra mere udviklede lande er lønmodtagere på højere niveau

Andelen af lønmodtagere på grundniveau er stor for alle grupper (tabel 11). Herudover er der en klar tendens til, at indvandrere og efterkommere fra mere udviklede lande i højere grad er lønmodtagere på højere niveau. Blandt indvandrere og efterkommere fra de mindre udviklede lande er ca. halvdelen placeret i gruppen andre lønmodtagere eller lønmodtagere uden nærmere angivelse. Desuden er ca. 40 pct. lønmodtagere på grundniveau.

Topledere omfatter personer med ledelsesarbejde på øverste administrative plan.

Lønmodtagere på højeste niveau omfatter personer med arbejde, der forudsætter højeste færdighedsniveau (fx aktuar, læge, advokat, bibliotekar og præst).

Lønmodtagere på mellemste niveau omfatter personer med arbejde, der forudsætter mellemste færdighedsniveau (fx laborant, programmør og sygeplejerske).

Lønmodtager på grundniveau omfatter personer med arbejde, der forudsætter færdigheder på grundniveau (fx kontorarbejde, kundeservice og landbrugsarbejde).

Andre lønmodtagere omfatter personer med arbejde, som ikke er indeholdt i de foregående kategorier (fx rengøringsarbejde, budtjeneste og vagtarbejde).

Tabel 11.

Beskæftigede lønmodtagere den 1. januar 1998, fordelt efter herkomst, landegruppe og socioøkonomisk status

Socioøkonomisk status	Fra mere udviklede lande			Fra mindre udviklede lande			Danmark	Hele befolkningen
	Indvandrere	Efterkommere	I alt	Indvandrere	Efterkommere	I alt	Øvrige	
	antal beskæftigede lønmodtagere i 1.000 personer							
Beskæftigede lønm. i alt	56	6	62	37	4	41	2 367	2 470
	i pct. af antal beskæftigede lønmodtagere i alt							
Topledere	3,3	2,0	2,3	0,5	0,3	0,4	2,9	2,9
Lønm. på højeste niveau	17,9	14,6	16,5	7,4	2,7	6,9	12,5	12,5
Lønm. på mellemniveau	10,8	15,7	14,7	6,1	3,1	5,8	16,0	15,8
Lønm. på grundniveau	36,8	41,0	36,7	40,8	41,3	40,9	48,2	47,8
Andre lønmodtagere	14,3	11,4	13,5	27,1	19,1	26,3	10,9	11,2
Lønm. uden nærm. ang.	16,9	15,3	16,4	18,2	33,5	19,7	9,5	9,9

Kvinder beskæftiget inden for tjenesteydelser

Branchefordelingen for kvinder og mænd viser i stor udstrækning det samme billede for indvandrere som for den øvrige befolkning (figur 8). Den største andel kvinder er beskæftiget inden for offentlige og personlige tjenesteydelser - indvandrere fra mindre udviklede lande dog i noget mindre udstrækning end de øvrige. Mændene er især beskæftiget inden for industri og handel, hotel- og restaurationsvirksomhed. Den sidstnævnte branche er den største for indvandrere fra mindre udviklede lande.

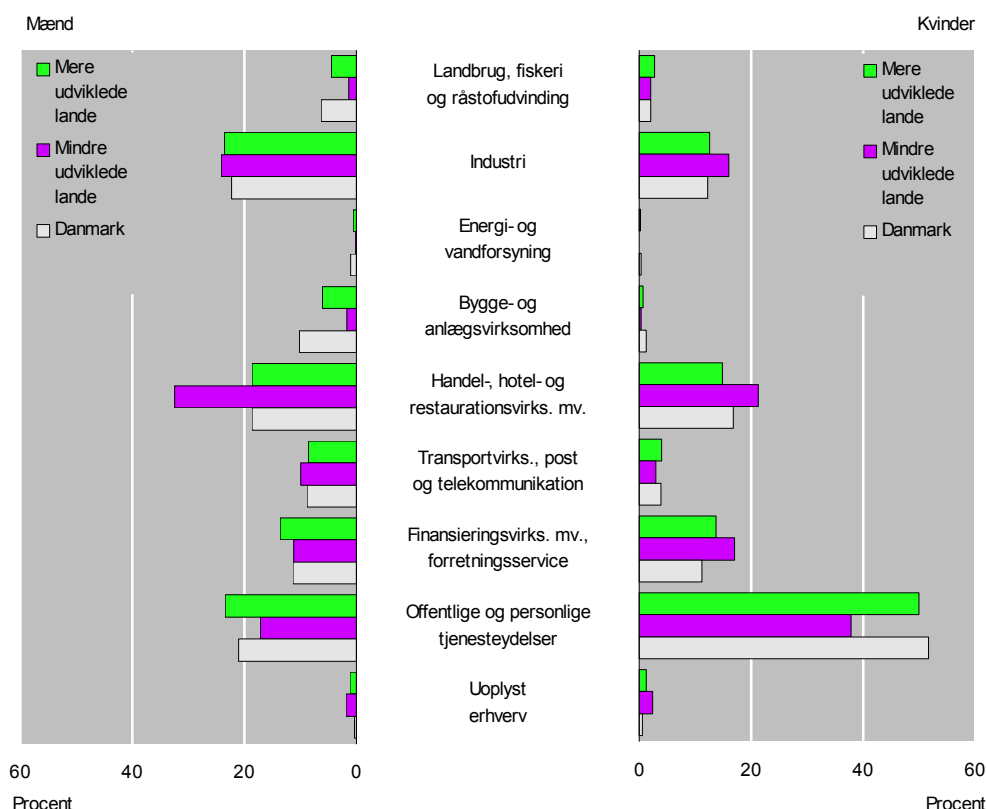
Selvstændige inden for handel, hotel- og restaurationsvirksomhed

En betydelig del af de beskæftigede fra mindre udviklede lande, som findes i branchen handel, hotel- og restaurationsvirksomhed, udgøres af selvstændige. Det gælder især for mændene, hvor ca. 45 pct. af alle beskæftigede i den nævnte branche er selvstændige, eller medarbejdende ægtefælle.

Tema

Figur 8.

Beskæftigede indvandrere fordelt efter branche 1. januar 1998

Lønmodtagerindvandrere fra mere udviklede lande og øvrige findes i de samme brancher

For lønmodtagerne ligger branchefordelingen for indvandrere fra mere udviklede lande og gruppen øvrige bemærkelsesværdigt tæt på hinanden. Branchefordelingen for indvandrere fra mindre udviklede lande er, set i forhold til de to andre grupper, forskudt mod industri samt handel, hotel- og restaurationsvirksomhed mv. Offentlige og personlige tjenesteydelser er dog også her den branche, som har den største andel ansatte.

Indvandrerne og efterkommernes indkomstforhold

Aldersfordeling

Når man vurderer indkomsterne for indvandrere, efterkommere og øvrige, er det vigtigt at huske, at aldersfordelingen i grupperne er meget forskellige. Figur 9 viser den gennemsnitlige personindkomst i 1996 for indvandrere, efterkommere og øvrige, fordelt på køn. Som det fremgår af figuren, er alder dog ikke en faktor, som forklarer alle forskelle. Mens gennemsnitsindkomsten for efterkommere og øvrige ligger tæt på hinanden for alle aldersklasser, ligger indvandrerne indkomst i alle aldre lavere. Forskellen er særlig stor i de mest erhvervsaktive aldersklasser 30-49 år. For efterkommere og øvrige er indkomsten højest mellem 40 og 49 år, mens indvandrerne højeste indkomster findes for de 50-54-årige. Den gennemsnitlige indkomst for en indvandrer i alderen 40-44 år er knap 69 pct. af gennemsnitsindkomsten i gruppen øvrige i samme alder. Det skal bemærkes, at meget få efterkommere er ældre end 45 år.

Personindkomst

Personindkomsten omfatter den del af indkomsten, der kan fordeles på de enkelte personer, nemlig løn mv., overskud af selvstændig virksomhed samt overførselsindkomst bortset fra boligstøtte og familieydelse til børn og unge.

Mindre andel af indvandrerne har lønindkomst ...

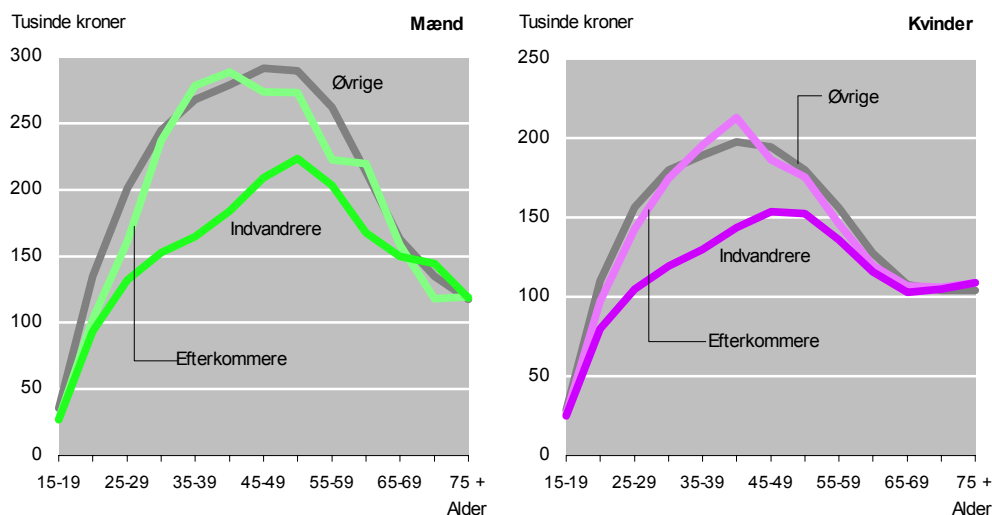
Godt halvdelen af indvandrerne fra mere udviklede lande og noget mindre (43 pct.) fra mindre udviklede lande har en lønindkomst. Det er en lavere andel end for øvrige, hvor ca. 2 ud af 3 havde en lønindkomst i 1996.

... mens det for efterkommerne er en større andel

Blandt efterkommerne ligger andelen med lønindkomst i 1996 tæt på 75 pct. både for efterkommere fra mere og mindre udviklede lande. At andelen ligger så højt for efterkommere hænger sammen med aldersfordelingen. Der er blandt efterkommerne så godt som ingen alderspensionister, men hovedparten af personerne er i den erhvervsaktive alder.

Figur 9.

Gennemsnitlig personindkomst i 1996, fordelt på alder og køn

Tabel 12.

Indkomst i 1996, fordelt på art, landegruppe og herkomst

	Fra mere udviklede lande		Fra mindre udviklede lande		Danmark
	Indvandrere	Efterkommere	Indvandrere	Efterkommere	Øvrige
Antal personer	114 860	9 643	102 022	6 906	4 064 162
	andel personer med beløb, i pct.				
Lønindkomst	52	73	43	75	66
Virksomhedsindkomst	10	9	8	3	12
Overførselsindkomst	61	53	77	46	58
Personindkomst	93	96	94	89	99
Kapitalindkomst	70	81	59	70	87
Bruttoindkomst	96	98	95	94	99

Indvandrernes uddannelse

Kun oplysninger om uddannelser taget i Danmark

Der findes kun oplysninger om de uddannelser, indvandrere og efterkommere har fået i det danske uddannelsessystem. De uddannelser, de bringer med sig fra hjemlandet, bliver desværre ikke registreret, når de kommer til Danmark.

Tabel 13.

15-69 årige der ikke er i gang med en uddannelse 1. januar 1998 fordelt efter deres højeste uddannelse

	Grundskole	Alm. og erhv.-gymn.	Erhv.-faglig	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående	Uoplyst	I alt
	i tusinde							
I alt	1 102,5	1 765,0	1 187,9	192,8	284,0	151,3	184,3	3 279,2
Indvandrere	33,3	3,6	15,4	4,8	6,4	5,0	144,1	212,5
Efterkommere	4,3	1,3	2,1	0,5	0,7	0,7	1,1	10,5
Øvrige	1 064,9	171,6	1 170,3	187,6	276,9	145,6	39,1	3 056,1
	pct.							
I alt	33,6	5,4	36,2	5,9	8,7	4,6	5,6	100
Indvandrere	15,7	1,7	7,3	2,2	3,0	2,3	67,8	100
Efterkommere	40,3	12,4	20,3	4,6	6,2	6,3	10,0	100
Øvrige	34,8	5,6	38,3	6,1	9,1	4,8	1,3	100

Højeste uddannelse uoplyst for 2/3 af indvandrerne

Opgørelsen af uddannelsesniveaut (den højeste fuldførte uddannelse i Danmark) i tabel 13 viser, at for mere end to tredjedele af de 15-69-årige indvandrere mangler oplysninger om uddannelse. Også efterkommerne har en stor andel - 10 pct. - med uoplyst uddannelse, mens det for resten af befolkningen kun er lidt mere end 1 pct. Når man sammenligner uddannelsesniveaut for indvandrere med hele befolkningens, er det vigtigt at huske, at det på grund af den store andel uoplyste er minimumsandelene, der sammenlignes for indvandrere.

Tema

Stor andel med lang videregående uddannelse blandt efterkommerne ...

... men størst andel kun med grundskole

Tabel 14.

Blandt efterkommerne har 6,3 pct. afsluttet en lang videregående uddannelse. Det skal sammenlignes med, at der blandt den del af befolkningen, som ikke er indvandrere eller efterkommere kun er 4,8 pct. med en tilsvarende uddannelse. Efterkommerne har derimod i mindre udstrækning en erhvervsfaglig uddannelse.

40 pct. af efterkommerne uden igangværende uddannelse har kun en grundskoleuddannelse som højeste uddannelse. Det gælder for 35 pct. af den øvrige befolkning.

15-69 årige der er i gang med en uddannelse 1. januar 1998 fordelt efter deres igangværende uddannelse

	Grundskole	Alm. og erhv.-gymn.	Erhv.-faglig	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående	I alt
I alt	93 907	104 790	121 065	18 266	66 982	86 152	491 162
Indvandrere	5 056	2 960	5 320	1 049	3 153	4 172	21 710
Efterkommere	2 074	2 100	1 702	186	518	814	7 394
Øvrige	86 777	99 730	114 043	17 031	63 311	81 166	462 058
	pct.						
I alt	19,1	21,3	24,6	3,7	13,6	17,5	100
Indvandrere	23,3	13,6	24,5	4,8	14,5	19,2	100
Efterkommere	28,0	28,4	23,0	2,5	7,0	11,0	100
Øvrige	18,8	21,6	24,7	3,7	13,7	17,6	100

Igangværende uddannelse

19 pct. af de indvandrere, som er under uddannelse, er i gang med en lang videregående uddannelse. Det gælder kun 11 pct. af efterkommerne og 17 pct. af den øvrige befolkning. At indvandrernes andel er så stor, skyldes bl.a. de indvandrere, som kommer til landet på studieophold.

Sammenfatning

Indvandrere	Indvandrere er personer født i udlandet, hvor begge forældre er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Indvandrere omfatter også flygtninge, men ikke asylansøgere.
Efterkommere	Efterkommere er personer født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark.
Antallet af indvandrere fordoblet siden 1980	Antallet af indvandrere er godt og vel fordoblet siden begyndelsen af 80'erne. Hovedparten af indvandrerne i 1980 kom fra mere udviklede lande, og der var kun en lille andel fra mindre udviklede lande. I dag er der næsten lige mange fra mere og mindre udviklede lande.
Store forskelle mellem indvandrere fra mere og mindre udviklede lande	Det er et gennemgående træk, at når der foretages en opdeling på mere og mindre udviklede lande, er der store ligheder mellem indvandrere fra mere udviklede lande og den øvrige befolkning, mens indvandrere fra mindre udviklede lande afviger en del.
Aldersfordelingen er en forklaring	Aldersfordelingen i de to grupper er meget forskellig. Der er stor over-vægt af unge, næsten 60 pct. er under 35 år, og få over 60 år i gruppen af indvandrere fra mindre udviklede lande. Aldersfordelingen blandt indvandrerne fra mere udviklede lande ligger tættere på fordelingen for resten af befolkningen.
Indvandrerne lever i større familier ...	En større andel af indvandrerne lever i børnefamilier og har flere børn end resten af befolkningen, og det skyldes ikke kun en forskel i aldersfordelingen.
... og bor sjældent i parcelhuse	Knap 11 pct. af indvandrerhusstandene bor i parcelhuse, mens dette gælder for 42 pct. af øvrige husstande.
En mindre del af indvandrerne er tilknyttet arbejdsmarkedet ...	Indvandrere og efterkommere har lavere erhvervsfrekvenser end resten af befolkningen. Især indvandrerens erhvervsfrekvens er for alle aldersgrupper væsentligt lavere, mens efterkommernes ligger forholdsvis tæt på den øvrige befolknings.
... og de har en højere ledighed	Mere end 25 pct. af indvandrerne fra mindre udviklede lande var arbejdsløse i 1998. Denne andel er dobbelt så stor som for indvandrere fra mere udviklede lande og fire gange så stor som for resten af befolkningen.
Mange selvstændige fra mindre udviklede lande ...	Mere end 15 pct. af de beskæftigede indvandrere fra mindre udviklede lande er selvstændige. I hele befolkningen er der til sammenligning mindre end 8 pct. selvstændige.
... er i handel og restaurationsbranchen	Mere end 40 pct. af alle indvandrere fra mindre udviklede lande, som er beskæftiget inden for handel hotel- og restaurationsbranchen er selvstændige eller medhjælpende ægtefæller.
Højeste uddannelse uoplyst for 2/3 af indvandrerne	For mere end to tredjedele af de 15-69 -årige indvandrere mangler oplysninger om uddannelse. Også efterkommerne har en stor andel - 10 pct. - med uoplyst uddannelse, mens det for resten af befolkningen kun er lidt mere end 1 pct.